

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The Adult Attachment Interview: coherence & validation in adolescents

Beijersbergen, M.D.

Citation

Beijersbergen, M. D. (2008, April 10). *The Adult Attachment Interview: coherence & validation in adolescents*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/12691>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/12691>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting
(Summary in Dutch)

Introductie

In de gehechtheidstheorie is altijd veel aandacht geweest voor de relatie tussen jonge kinderen en hun moeders. Gehechtheidsrelaties zijn echter nog steeds belangrijk tijdens de adolescentie en volwassenheid. Zoals Bowlby (1973) het verwoordde: gehechtheid is van belang “from the cradle to the grave” (“van de wieg tot het graf”). Tot 1985 bestond er echter geen meetinstrument om gehechtheidsrepresentaties van volwassenen te meten. Individuele verschillen in gehechtheidsrelaties van jonge kinderen met hun moeders werden gebaseerd op de observatie van het non-verbale gedrag van het kind tijdens de stressvolle Vreemde Situatie Procedure (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978). Op basis van Bowlby's (1973, 1980, 1982) beschrijving van gehechtheid als een interne representatie suggereerden Main, Kaplan en Cassidy (1985) dat met verbaal gedrag de gehechtheidsrepresentaties van oudere kinderen en volwassenen kunnen worden gemeten. Het Gehechtheidsbiografisch Interview (GBI; George, Kaplan, & Main, 1996; Hesse, 1999; Main, Goldwyn, & Hesse, 2003) werd ontwikkeld om, aan de hand van de coherentie van iemands antwoorden op een set gestructureerde vragen over vroegere gehechtheidservaringen, de gehechtheidsrepresentaties van volwassenen te meten.

Doel en vragen

Sinds de ontwikkeling van het GBI is dit instrument in meer dan 100 studies¹ (Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, in press) gebruikt. Het doel van deze dissertatie is inzicht te krijgen in een aantal mogelijkheden (of onmogelijkheden) van het GBI. We proberen een antwoord te vinden op de volgende onderzoeksvragen:

- a) Definiëren gehechtheidsexperts, taalkundigen en niet-experts coherentie in gehechtheidsinterviews verschillend? (*Hoofdstuk 2*)
- b) Is het GBI een valide instrument voor het meten van gehechtheidsrepresentaties van jongeren? (*Hoofdstuk 3*)
- c) Laten adolescenten met verschillende gehechtheidsrepresentaties verschillende fysiologische reacties zien tijdens het GBI en tijdens een moeder-adolescent interactietaak waarbij ze een conflict moeten bespreken (construct validiteit)? (*Hoofdstuk 4*)

---

¹ Dit aantal is gebaseerd op studies die het classificatiesysteem van Main et al. (2003) gebruikten voor het coderen van het GBI.

Allereerst wordt uitleg gegeven over het GBI: welke vragen worden in dit interview gesteld en welke typen gehechtheidsrepresentaties kunnen worden onderscheiden? Vervolgens worden de studies waarin een antwoord is gezocht op de genoemde onderzoeksvragen beschreven. Ten slotte rapporteren we de beperkingen van het onderzoek en presenteren we de uiteindelijke conclusie.

Het Gehechtheidsbiografisch Interview

Het Gehechtheidsbiografisch Interview is een semi-gestructureerd interview dat ongeveer een uur duurt (George et al., 1996; Hesse, 1999). Na een “opwarm”-vraag over de vroegere gezinssituatie wordt de respondent gevraagd om de relatie die hij als klein kind met zijn ouders had te beschrijven. Vervolgens vraagt de interviewer vijf kenmerken voor de relatie die de respondent als kind met elke ouder had. Voor elk kenmerk wordt een herinnering gevraagd die het kenmerk ondersteunt. Andere vragen gaan over momenten waarop de respondent als kind overstuurd was, pijn had of ziek was. Er zijn ook vragen over de eerste keer dat de respondent niet bij zijn of haar ouders was (bijvoorbeeld tijdens logeren) en of hij zich ooit afgewezen heeft gevoeld door zijn ouders. Vervolgens wordt gevraagd hoe hij denkt dat zijn ervaringen uit zijn kindertijd hem hebben beïnvloed en of er bepaalde ervaringen zijn die hij als een belemmering heeft ervaren. Ook wordt de respondent gevraagd waarom hij denkt dat zijn ouders zich gedroegen zoals ze deden tijdens zijn kindertijd. Een aantal vragen gaat over verlieservaringen en mishandeling/misbruik. De interviewer vraagt ook naar de veranderingen in de relatie met de ouders sinds de kindertijd en naar hoe de huidige relatie met de ouders is. Ten slotte wordt gevraagd naar drie wensen voor het eigen kind voor over 20 jaar en wat hij hoopt dat zijn kind leert van de opvoeding die hij geeft.

De transcripten van het Gehechtheidsbiografisch Interview worden geclassificeerd als veilig, onveilig-gereserveerd of onveilig-gepreoccupeerd. Personen met een veilige gehechtheidsrepresentatie zijn in staat om op een coherente manier over hun ervaringen uit hun kindertijd te praten. Als zij hun ouders omschrijven als warm en liefdevol, kunnen zij hier ook voorbeelden bij geven. Als hun herinneringen niet fijn waren, kunnen zij hier op reflecteren en zijn zij vaak impliciet vergevend.

Gereserveerde volwassenen beschrijven hun ouders meestal in erg positieve termen maar hebben hier geen bewijs voor of spreken zichzelf zelfs tegen. Ouders worden bijvoorbeeld beschreven als verzorgend, maar later in het interview wordt verteld dat als de respondent ziek was, ouders zeiden dat hij zich niet moest aanstellen. Als er negatieve ervaringen worden verteld dan claimt de respondent vaak

dat hij hier alleen maar in positieve zin van heeft geleerd. Daarnaast hebben gereserveerde volwassenen de neiging om hun onafhankelijkheid te benadrukken.

De transcripten van gepreoccupeerde respondenten worden gekenmerkt door lange antwoorden. Ze dwalen vaak af, gebruiken verwarde zinnen en boze of vage taal. Zij zijn nog overweldigd door hun vroege gehechtheidservaringen en relaties. Een respondent kan bijvoorbeeld heel uitgebreid vertellen over een kleine fout die zijn moeder heeft gemaakt en vervolgens aan de interviewer vragen: *“Vind jij het ook niet belachelijk dat mijn moeder zo deed?”*

Bovenop de hiervoor beschreven gehechtheidsclassificaties kan een transcript gecodeerd worden als onverwerkt. Dit betekent dat de respondent overtredingen laat zien van het controleren van redeneren of spreken als hij het heeft over verlieservaringen of andere traumatische gebeurtenissen. Een voorbeeld van een overtreding van redeneren is als een respondent aangeeft dat hij eigenlijk niet gelooft dat de overleden persoon dood is door bijvoorbeeld te zeggen: *“Mijn vader vindt dat ik een goede vader ben”*, terwijl zijn vader is overleden zelfs voordat zijn kleinkind was geboren. Ongebruikelijk aandacht hebben voor details van een begrafenis is een voorbeeld van een overtreding van het controleren van spreken.

Coherentie in gehechtheidsinterviews

Coherentie is een belangrijk construct voor gehechtheidsinterviews. In deze interviews worden respondenten gevraagd om zowel algemene evaluaties te geven van relaties en/of gebeurtenissen, als bewijs te geven voor deze evaluaties. Aan de hand van de vier criteria van de taalkundige filosoof Grice (1975) wordt een interview beoordeeld op coherentie. De criteria zijn:

Kwaliteit:	wees eerlijk en heb bewijs voor wat je zegt
Kwantiteit:	wees bondig maar compleet
Relevantie:	wees relevant
Manier:	wees duidelijk, beknopt en ordelijk

De interviewtranscripten van participanten die zich aan deze criteria houden zijn coherent. In gehechtheidsinterviews maken respondenten met een veilige gehechtheidsrepresentatie alleen marginale overtredingen van deze criteria. Onveilig-gereserveerde respondenten schenden de criteria kwaliteit en kwantiteit. Zij zijn niet in staat bewijs te geven voor de positieve evaluaties die ze geven of ze spreken zichzelf tegen. Daarnaast hebben ze de neiging te claimen dat ze zich geen gebeurtenissen

meer kunnen herinneren. Gepreoccupeerde respondenten schenden de criteria kwantiteit, relevantie en manier. Ze vertellen lange verhalen, dwalen af van de vraag en gebruiken boze of vage taal.

Ondanks het belang van het begrip coherentie voor gehechtheidsinterviews is het nooit het hoofdonderwerp geweest van een onderzoek naar gehechtheid. Wij hebben onderzocht of gehechtheidsexperts, taalkundigen en niet-experts dit begrip verschillend definiëren in gehechtheidsinterviews (zie hoofdstuk 2). Als dit niet het geval is dan zouden gehechtheidsinterviews met een meetinstrument voor coherentie gecodeerd kunnen worden door niet-gehechtheidsexperts of zelfs met behulp van geavanceerde computerprogramma's.

De participanten werden gevraagd om de Coherence Q-sort (dit is een maat voor coherentie) te sorteren voor het denkbeeldige ideale coherente gehechtheidsinterview. Ze werden geïnformeerd dat tijdens deze interviews respondenten worden gevraagd algemene evaluaties van relaties en/of gebeurtenissen te geven, alsmede concreet bewijs ter ondersteuning van de evaluaties. Daarnaast werden instructies gegeven over Grices criteria.

Uit onze studie bleek dat gehechtheidsexperts zich onderscheiden van taalkundigen en niet-experts in het definiëren van coherentie in gehechtheidsinterviews. Gehechtheidsexperts benadrukken de criteria kwaliteit en manier meer dan de andere groepen, terwijl taalkundigen kwantiteit en relevantie meer benadrukken en hoger opgeleide niet-experts relevantie meer benadrukken. Dat gehechtheidsexperts meer waarde hechten aan kwaliteit kan het gevolg zijn van het gewicht dat Main et al. (2003) aan dit criterium geven. In de taalkunde hebben kwantiteit en vooral ook relevantie juist de meeste aandacht gekregen (Haberland & Mey, 2002). Een tweede verklaring voor het verschil tussen gehechtheidsexperts en taalkundigen kan zijn dat coherentie voor gehechtheidsexperts refereert aan een onderliggende psychologische component terwijl dit niet het geval is voor taalkundigen. Niet-experts kunnen kwaliteit en manier minder benadrukt hebben omdat deze constructen mogelijk het lastigst te begrijpen zijn voor buitenstaanders.

Een beperking van dit onderzoek is dat de participanten coherentie hebben gedefinieerd voor het denkbeeldige ideale coherente interview en niet voor een echt interviewtranscript. Het is niet uit te sluiten dat de participanten van andere criteria uitgaan wanneer ze de coherentie van een echt interviewtranscript zouden scoren. Verschillen tussen codeurs bij het interpreteren van (delen van) een echt interviewtranscript zouden dan echter vermengd raken met hun scores voor wat essentieel is voor coherentie. Het is belangrijk te benadrukken dat deze studie een exploratieve conceptuele studie is met een relatief kleine steekproefgrootte. Toekomstig onderzoek is nodig om meer definitieve conclusies te kunnen trekken. In elk geval wijzen de verschillende analysetechnieken erop dat het definiëren van

coherentie in gehechtheidsinterviews meer is dan het toepassen van Grices criteria: expertise in de gehechtheidstheorie bepaalt de manier waarop coherentie wordt gedefinieerd.

De uitkomsten van de studie impliceren dat de maat voor coherentie zoals door ons gebruikt (de Coherence Q-sort) niet toegepast kan worden in gehechtheidsinterviews zonder training in de gehechtheidstheorie. Voorlopig lijkt het coderen van gehechtheidsinterviews dus nog niet toegankelijker te worden voor niet-gehechtheidsexperts. Op dit moment kunnen computerprogramma's worden gebruikt die indicatief zijn voor getoonde emotie en emotionie-abstractie patronen meten (zie bijvoorbeeld Appelman, 2000; Buchheim & Mergenthaler, 2000). Dit overlapt echter slechts gedeeltelijk met het analyseren van verhaalkenmerken en hun psychologische betekenis. Het coderen van Gehechtheidsbiografische Interviews door computerprogramma's lijkt dus nog ver weg.

Het Leidse Longitudinale Adoptieonderzoek

Voor de studies zoals beschreven in hoofdstuk 3 en 4 van dit proefschrift, is gebruik gemaakt van gegevens van het Leidse Longitudinale Adoptieonderzoek dat startte in de babytijd. Op 14-jarige leeftijd hebben 156 jongeren en hun moeders meegedaan aan 3,5 uur durende huisbezoeken. Tijdens deze bezoeken is het GBI bij de jongeren afgenomen, hebben ze meegedaan aan een intelligentietest en een test voor emotionele investering. Daarnaast hebben de jongeren en hun moeders vragenlijsten ingevuld en meegewerkt aan een probleemoplossingstaak (Tangram) en een conflict-interactietaak (Family Interaction Task; FIT). In deze dissertatie is gebruik gemaakt van de data die zijn verzameld toen de kinderen 14 jaar waren.

We rapporteren in hoofdstuk 3 en 4 over 152 jongeren aangezien GBI's van twee jongeren niet gecodeerd konden worden als gevolg van technische problemen en GBI's van twee andere jongeren niet gecodeerd konden worden omdat zij de vragen niet begrepen als gevolg van (zeer) laag IQ. De verdeling van gehechtheidsrepresentaties was als volgt: 57 (37.5%) veilig, 62 (40.8%) gereserveerd, 33 (21.7%) gepreoccupeerd. Als de onverwerkte categorie meegenomen wordt, is de verdeling: 50 (32.9%) veilig, 57 (37.5%) gereserveerd, 19 (12.5%) gepreoccupeerd en 26 (17.5%) onverwerkt. Deze verdelingen wijken af van de normatieve verdeling voor (niet-klinische) jongeren (Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, in press): de geadopteerde jongeren hebben vaker een onveilige gehechtheidsrepresentatie.

Validiteit van het Gehechtheidsbiografisch Interview bij jongeren

De validiteit en betrouwbaarheid van het GBI is uitgebreid aangetoond voor volwassenen. Dit is echter niet het geval voor jongeren, terwijl het GBI ook vaak bij deze groep wordt afgenomen. Doordat de meeste adolescenten bij hun ouders wonen en bijvoorbeeld ook financieel van hen afhankelijk zijn, zijn adolescenten mogelijk emotioneel minder onafhankelijk, en hebben ze ook nog niet de kans gehad om objectief hun relatie met hun ouders door te werken. Als gevolg hiervan kunnen adolescenten anders reageren op het GBI dan volwassenen. Validatie-onderzoek is voor deze groep dus noodzakelijk.

In hoofdstuk 3 tonen we aan dat het GBI ook een valide meetinstrument is wanneer het wordt afgenomen bij (geadopteerde) jongeren: (1) gedurende een conflict-interactietaak laten veilige jongeren meer autonomie zien dan onveilige jongeren en moeders van veilige jongeren laten meer verbondenheid zien dan moeders van onveilige leeftijdsgenoten, (2) gereserveerde jongeren investeren in emotioneel opzicht minder in anderen dan veilige en gepreoccupeerde jongeren, (3) veilige jongeren rapporteren meer steun vanuit hun omgeving dan onveilige jongeren en (4) temperament en intelligentie zijn onafhankelijk van gehechtheidsclassificatie.

Dat we, in tegenstelling tot onze verwachting, geen verband vonden tussen sensitiviteit van de moeders en de gehechtheidsrepresentaties van de adolescenten kan komen door de taak die we hebben gebruikt voor het meten van sensitiviteit. De jongeren werden gevraagd om moeilijke puzzels op te lossen. De moeders kregen de oplossingen van de puzzels en mochten hun kinderen helpen om de puzzel op te lossen. Deze situatie zal in het dagelijkse leven niet vaak voorkomen en is dus mogelijk niet voldoende ecologisch valide voor deze leeftijdsgroep. Toekomstig onderzoek zou sensitiviteit moeten meten in probleemoplossingsituaties die vaak voorkomen zoals helpen bij een moeilijke huiswerkopdracht.

Ondanks dat de jongeren geen genetische band hebben met hun moeders, toont deze studie aan dat de gehechtheidsrepresentatie van jongeren samenhangt met de door moeders vertoonde verbondenheid gedurende conflictsituaties. Dit duidt dus op het belang van de omgeving voor het ontwikkelen van de gehechtheidsrepresentatie. Dit sluit aan bij de studie van Caspers en collega's (in press) die vonden dat er 61% overeenkomst was in gehechtheidsrepresentatie bij niet-gerelateerde broers en zussen. Ook Constantino et al. (2006) rapporteerde dat niet-tweeling zussen net zoveel overeenkomst vertoonden in gehechtheidsrepresentatie als eenige tweelingzussen. Een substantiële volgende stap in gehechtheidsonderzoek kan gemaakt worden door het GBI af te nemen bij adoptieouders. Dit geeft de unieke kans om de gehechtheidsrepresentatie van adoptiekinderen te koppelen aan die van hun

ouders, om zo de intergenerationele overdrachtshypothese te testen in een steekproef van niet-gerelateerde ouder-adolescent paren.

Fysiologische reacties tijdens gehechtheidsrelevante situaties

In de gehechtheidstheorie wordt gesuggereerd dat interne werkmodellen van gehechtheid de emotieregulatie van personen beïnvloeden in de kindertijd, adolescentie en volwassenheid (Cassidy, 1994; Main, Kaplan, & Cassidy, 1985). Fysiologische maten bieden een uitstekende mogelijkheid om deze verwachte link te testen (Spangler & Zimmermann, 1999). In hoofdstuk 4 is onderzocht of jongeren met verschillende gehechtheidsrepresentaties ook verschillende fysiologische (stress) reacties laten zien tijdens het GBI en tijdens een conflict-interactietaak met hun moeders (FIT). In deze studie hebben we drie fysiologische maten meegenomen: interbeat interval (tijd tussen twee hartslagen), hartslagvariabiliteit en huidgeleiding. Door de baselinewaardes voor deze maten af te trekken van de waardes tijdens het GBI of de FIT kan de reactiviteit van een persoon worden bepaald.

Uit ons onderzoek bleek dat (wanneer gekeken wordt naar interbeat interval reactiviteit) gereserveerde jongeren tijdens het GBI minder stress ervaren dan jongeren met een veilige gehechtheidsrepresentatie, terwijl zij tijdens de FIT meer gestresst zijn dan veilig gehechte jongeren. Deze resultaten kunnen verklaard worden door de verschillende eisen die de twee taken aan de jongeren stellen. Tijdens het GBI wordt adolescenten gevraagd herinneringen op te halen uit hun kindertijd en deze te evalueren. Het lijkt erop dat gereserveerd jongeren minder open staan voor deze taak dan jongeren met een veilige gehechtheidsrepresentatie. Tijdens de FIT kan de inzet van de taak echter als hoger worden ervaren omdat het over zaken gaat in het huidige leven van de jongere. Daarnaast zijn moeders mogelijk veeleisender en meer uitlokkend dan een onbekende interviewer. Gereserveerde jongeren zouden daardoor minder kans kunnen hebben om defensieve strategieën effectief te gebruiken tijdens de FIT en daardoor meer stress ervaren dan veilige jongeren.

Onze resultaten voor het GBI verschillen van de twee eerder uitgevoerde studies door Dozier en Kobak (1992) en Roisman, Tsai en Chang (2004) die toonden dat deactivatie (een strategie die wordt gebruikt door personen met een meer gereserveerde gehechtheidsrepresentatie) samenhangt met meer stress tijdens het GBI. In de genoemde studies waren de participanten echter volwassenen terwijl onze steekproef bestond uit jongeren. Onze resultaten met betrekking tot het GBI kunnen de consequentie zijn van de transitionele levensfase van de jongeren (minder

afhankelijk worden van hun ouders) en van hun in ontwikkeling zijnde cognitieve functies (minder volwassen frontale cortex).

Een beperking van deze studie is dat tijdens de baselineperiode adolescenten is gevraagd een vragenlijst in te vullen terwijl zij gedurende de beoogde taken vragen beantwoordden of discussieerden met hun moeders. We waren echter niet zozeer geïnteresseerd in de verandering in fysiologische reactie van baseline naar beoogde taak als wel in mogelijke verschillen tussen jongeren met verschillende gehechtheidsrepresentaties. Als we tijdens het GBI controleerden voor het aantal gebruikte woorden door de respondent, bleven de resultaten hetzelfde.

Samenvattend is de in hoofdstuk 4 beschreven studie de eerste waarin onderzoek is gedaan naar fysiologische reactiviteit bij (geadopteerde) jongeren tijdens het GBI en tijdens een moeder-adolescent interactietaak. Uit de resultaten blijkt dat gehechtheidsrepresentatie een belangrijke rol speelt bij emotieregulatie in gehechtheidsgerelateerde situaties, ook tijdens de adolescentiefase.

Geadopteerde versus niet-geadopteerde jongeren

In de twee hiervoor beschreven onderzoeken is het GBI afgenomen bij geadopteerde jongeren. Dat wij een ander verdeling van gehechtheidsrepresentaties hebben gevonden dan in de normatieve verdeling voor jongeren kan (gedeeltelijk) het gevolg zijn van de adoptiestatus van de adolescenten. De geadopteerde jongeren zijn echter om verschillende redenen niet zo verschillend van niet-geadopteerde jongeren. Ze zijn op heel jonge leeftijd geadopteerd (gemiddeld waren ze 10 weken) en hadden geen medische problemen. Daarnaast hadden ze een IQ-score die niet significant verschilde van andere 14-15 jarige jongeren. Ook al hadden ze minder optimale scores voor inhibitie van autonomie-verbondenheid in vergelijking met een middelbare school steekproef (Allen & Hauser, 1996), ze vertoonden meer optimale autonomie gedragingen in vergelijking met een academische laag-risicogroep (Boykin-McElhaney & Allen, 2001).

Conclusie

Sinds de ontwikkeling van het GBI in de jaren tachtig is dit meetinstrument in meer dan 100 studies gebruikt. Toch waren er nog belangrijke vragen wat betreft de mogelijkheden (en onmogelijkheden) van het GBI onbeantwoord. In deze dissertatie hebben we aangetoond dat, hoewel het GBI een niet gemakkelijk toegankelijk meetinstrument is, het wel valide is om gehechtheidsrepresentaties van jongeren te meten, en dat het differentieert tussen jongeren met uiteenlopende fysiologische reacties tijdens gehechtheidsgerelateerde situaties.

